

**Kulcsár Szabó Ernő – Bónus Tibor – Kulcsár-Szabó Zoltán – Molnár Gábor
Tamás – Kelemen Pál – Lénárt Tamás – Tamás Ábel**

**Lejegyzés – Hang – Ritmus
doktori szeminárium (csütörtök 16.00 – 19.00)
Múzeum krt. 4A, 3. em. 310.**

Noha az újabb íráskutatás nyomán tarthatatlanná vált az a nagy hagyományú fonocentrikus elgondolás, amely szerint az írás „másodlagos” jelrendszer s így csupán a hangzó nyelv pusztá mediális lenyomata volna, de a nyelv és kép hibridjeként térbeliesülő írás „texturális” értelmezése óhatatlanul háttérbe szorította az irodalmi szövegek másik meghatározó komponensét, a nyelv hang (hangzás, hangoltság, hangulat) nélkül nem létező – vagy legalábbis működésképtelen – médiumát. Mert bár a szem és a kéz között egészen más operációs tér nyílik meg, mint a fül és a hangképző szervek között, a nyelviség és a gondolkodás (akár néma, belső) beszéde – mivel másfajta hermeneutikai műveleteket feltételez – nemegyszer jóval nehezebben szemantizálható üzeneteket „továbbít”, mint a lejegyzés szkripturalitása. Saját térközei azonban éppúgy nélkülözhetetlen időbeli ritmust kölcsönöznek a látható „logosz” térbeliségének, mint az artikuláció néma szünetei a beszédnek. A szeminárium, mely két szemeszterre terjeszti ki anyagát, épp ennek az utóbbi kölcsönösségnek a jegyében igyekszik olyan konstitutív összefüggéseket földeríteni a beszéd és az írás kultúrtechnikái között, amelyek – bár jórészt vakfoltjaiba kerültek az újabb íráskutatásnak – nem képeznek olyan metafizikai ellentétet a hangzó nyelviség „elillanó” beszéd-eseménye, illetve az írás rögzített materialitása között, amelyek alapján az egyik médium irodalmi teljesítménye meghaladhatná a másikat.

Tematika és javasolt szakirodalom

I. Az írás kibővített kultúrtechnikai értelmezései (folytatás)

Sybille Krämer/Horst Bredekamp, *Kultur – Technik – Kulturtechnik: Wider die Diskursivierung von Kultur* = Sybille Krämer/Horst Bredekamp: *Bild – Schrift – Zahl*, München, 2003, 11-22.

Sybille Krämer/Horst Bredekamp: *Technik und Kultur als Bedingungsgeflecht*, = Uo., 207-209.

N. Katherine Hayles, *A nyomtatvány sík, a kód mély*, *Filológiai Szemle*, 2004/3–4, 151–170.

N. Katherine Hayles, *Writing Machines*, Cambridge/London, MIT Press, 2002.
Jay David Bolter, *Writing Space*, Georgia Institute of Technology, 2001.

II. Hallás, hang, hívás

Jacques Derrida, *L'oreille de Heidegger - Philopolémologie (Geschlecht IV)* = J.D., *Politique de l'amitié*, Paris, 1994, 341-419.

Martin Heidegger, *Lét és idő*, Budapest, 2001, § 29, 30, 34, 40, 56, 57, 68b. (A hanggal, „hangoltság”-gal és „diszpozíció”-val [*Stimmung, Befindlichkeit*] és a „hívással” (*Ruf*) kapcsolatos részek)

Martin Heidegger, *Die Sprache* (1950) = M.H., *Unterwegs zur Sprache*, Frankfurt am Main, 1985, 7-31. (GA 12) [*A dolog és a nyelv: Két tanulmány*, Sárvár, 2000;

<http://www.youtube.com/watch?v=YCTMhiuBQzk>

Martin Heidegger, *Logos (Heraklit Fragment 50)* = M.H. *Vorträge und Aufsätze*, Frankfurt am Main, 2000, 211-235. (GA 7)

David E. Wellbery, *Stimmung* = *Ästhetische Grundbegriffe* 5, Metzler, 2010, 703-733.

III. Hang, hallás, hallgatás

Giorgio Agamben, *Language and Death: The Place of Negativity*, Minneapolis-Oxford, 2006.

Jean-Luc Nancy, *À l'écoute*, Paris, 2002.

Peter Szendy, *Écoute: Une histoire de nos oreilles*, Paris, 2001.

Roland Barthes, *L'obvie et l'obtus*, Seuil, Paris, 217-252.

G. W. F. Hegel, *A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai II.: A természetfilozófia*, Akadémiai, 1979. § 300-302, 169-183. [A hang]

IV. A hang kultúrtörténetei

Mladen Dolar, *A Voice and Nothing More*, MIT, 2006.

Jacques Lacan, *Le séminaire, livre X: L'angoisse*. Paris, 2004, 285-295, 309-321.

Bernard Baas, *De la chose à l'objet*, Leuven, Peeters/Vrin, 1998.

Avital Ronell, *Telephone Book: Technology, Schizophrenia, Electric Speech*, Lincoln, 1991.

V. Ritmus, szekvencialitás, értelem

Hans Ulrich Gumbrecht, *Rhythmus und Sinn* = *Materialität der Kommunikation*, Hrsg. H.U.G., K. Ludwig Pfeiffer, Frankfurt am Main, 1988, 714-729.

Roman Jakobson, *Six Lectures on Sound and Meaning*, MIT, 1978.

Halász Hajnalka, *Nyelvtörvények zaj és kód között. Kiazmusok és bináris rendszerek Jakobson és Saussure modelljeiben*, Irodalomtörténet 2011/4, 514-535.